

Оксана Копилюк, д.е.н., професор
Сергій Гаранко, аспірант
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Війна в Україні, зниження основних макро- та мікроекономічних показників, зростання темпів інфляції, ліквідація низки підприємств внаслідок агресії росії зумовили необхідність поглиблення страхового захисту та функціонування страхового ринку в екстремальних умовах. Екзистенційні виклики та загрози, актуалізували необхідність розроблення новітніх підходів до формування безпеки страхового ринку України.

На нашу думку, усю сукупність факторів впливу на безпеку страхового ринку з метою її подальшої формалізації доцільно розглядати за двома ключовими ознаками: джерелом походження (ендогенні та екзогенні), та за характером впливу (стимулятори (“можливості” для забезпечення стійкості страхового ринку) та дестимулятори (“загрози”).

З точки зору джерел виникнення, першочергово всі фактори впливу на безпеку страхового ринку можна розділити на дві великі групи: ендогенні та екзогенні. Екзогенними (зовнішніми) визначають ті фактори впливу, які зумовлені станом і характером розвитку макросередовища. До таких факторів можна віднести кризові явища на світових фінансових ринках, посилення конвергентних процесів, загострення соціально-політичної ситуації в країні, зменшення рівня платоспроможного попиту населення та суб’єктів господарювання тощо. Проявами ендогенних (внутрішніх) факторів впливу на безпеку страхового ринку є окремі випадки банкрутства страхових компаній; здійснення протиправних дій як

страховиками, так і страхувальниками; зміна підходів до визначення маржі платоспроможності, функціонування значної кількості кептивних компаній тощо.

За структурою впливу фактори поділяються на системні, структурні та елементарні. Системними вважаються ті фактори, які одночасно впливають на всі складові елементи страхового ринку. Вплив структурних факторів на безпеку ринку стосується функціонування окремих підсистем, а саме страхових компаній, прямих та непрямих страхових посередників тощо. А вже межі поширення елементарних факторів охоплюють функціонування окремих елементів страхового ринку - страхову компанію, страхового агента, субагента, страхового брокера, страхувальника та інше.

В. М. Андрієнко, Р. В. Кобко розглядають поняття "безпека страхового ринку" і трактують його як такий рівень забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дав би їм змогу в разі потреби відшкодувати обумовлені в договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування [1, с. 25]. Такий підхід автора вважаємо ресурсоорієнтованим.

В. В. Виговська виокремлює такі поняття як: безпека страхового ринку, безпека страховиків, безпека страхувальників; безпека інфраструктури страхового ринку [2, с. 11].

На нашу думку, система безпеки страхового ринку – це сукупність управлінських заходів, організаційного, фінансового, правового та економічного характеру, які спрямовані на захист від реальних та потенційних ризиків, загроз та небезпек й реалізуються уповноваженими суб'єктами управління на макро-, мезо- й мікрорівнях.

Методологічним підґрунтям формування системи безпеки страхового бізнесу є єдність взаємопов'язаних елементів, взаємоузгоджена спрямованість дії яких передбачає врахування низки особливостей.

По-перше, система безпеки страхового ринку, як і будь-яка система, включає низку взаємопов'язаних елементів.

По-друге, система забезпечення безпеки страхового ринку є високоінтегрованою.

По-третє, система забезпечення безпеки страхового ринку є самостійною, відособленою від інших аналогічних систем, яка є, однак відносною, оскільки є складовою безпеки вищого рівня: фінансової, економічної й національної безпеки країни.

По-четверте, система забезпечення безпеки страхового ринку є функціональною, оскільки спрямована на захист економічних інтересів суб'єктів бізнесу від існуючих ризиків, загроз і небезпек.

В системі управління безпекою страхового ринку важливе місце займає механізм її забезпечення, який включає інструменти, методи та важелі.

Вважаємо доцільним, інструменти формування безпеки страхового ринку систематизувати в розрізі тактичних, до яких належать: санація, даунсайзинг та банкрутство та стратегічних, таких як: ліквідація, створення нових компаній, модернізація, злиття, диверсифікація, реструктуризація, реінжиніринг тощо.

Методи забезпечення безпеки страхового ринку – це засоби дії, які спрямовані на досягнення належного рівня безпеки та підвищення рівня конкурентоспроможності страхових компаній. Основними методами є директивні, ринкові та індикативні. НБУ як основний регулятор діяльності фінансових посередників регламентує адміністративні та індикативні підходи щодо функціонування страхового ринку, визначає підходи до оцінювання ризиків, регламентує нормативи діяльності страховиків.

Важелі – це засоби реалізації методів. Ключовими важелями макrorівня є дотримання правових аспектів в галузі страхування, порядку ліцензування, нагляду й контролю за діяльністю страховика, стимули, санкції, фінансовий моніторинг тощо.

Список використаних джерел:

1. Андрієнко В. М., Кобко Р. В. Сутність та місце безпеки ринку страхових послуг в економічній безпеці держави. Економіка та держава. 2017. С. 24-28.
2. Виговська В. В. Безпека страхового ринку та стратегія її забезпечення. Автореф. дисерт. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук. Чернігів. 2016. 38 с.

Кристина Кудак, к.е.н., с.н.с.

*Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень
НАН України, м. Ужгород*